

3. Цихан Т.В. О концепции технологических укладов и приоритетах инновационного развития Украины Теория и практика управления – 2005.-№1. - С.33-46.

Коробський Р.В., Чеховська В.О.

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ризик властивий будь-якій сфері людської діяльності, отже, сама по собі наявність ризику, який супроводжує діяльність конкретного підприємства, не є ані перевагою, ані недоліком. Навпаки, відсутність ризику, тобто небезпеки настання непередбачених і небажаних для суб'єкта наслідків його дій, як правило, врешті-решт, шкодить економіці, підриває її динамічність та ефективність. Відомо, що “винагородою” за витрачені підприємцем час, зусилля і здібності можуть бути як прибуток, так і збитки. Однак підприємець виявляє готовність йти на ризик за умов невизначеності, оскільки поряд із ризиком втрат існує й можливість отримання додаткових доходів. Таким чином, ризик виступає моделлю зняття підприємцем невизначеності, адже, намагаючись “зняти” ризиковану ситуацію, суб'єкт робить вибір і прагне реалізувати його.

Разом із тим, питанням управління ризиками партнерських відносин вітчизняні науковці достатньо уваги майже не приділяли. Для його вирішення пропонується використовувати відому й уже досить розвинуту на заході концепцію фінансової інженерії, в якій закладено великий потенціал розвитку інтелектуальних інновацій. У сучасних умовах, коли бізнес увійшов в епоху “інтелектуальної економіки” або, як її ще називають, “економіки знань”, на перший план виходять інновації та інтелектуальні (творчі) здобутки людей. Відбувається трансформація конкуренції товарів і послуг на конкуренцію організацій у місцевості й майстерності управління. Отже, за таких умов виживають саме ті підприємства, які гнучко реагують на вимоги ринку, адаптовані до організаційної перебудови внутрішньовиробничого управління з метою його вдосконалення, підвищення ефективності, а також зміцнення ринкових позицій серед інших елементів мета економічної системи, тобто які інноваційно розвиваються.

Таким чином, розвиток систем управління соціально-економічними системами в умовах ризику має ґрунтуватися на всебічному опануванні процесними інноваціями (новими формами організації управління у виробництві і збуті), а саме на:

- удосконаленні процесів взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем через нововведення в організації збутової та закупівельної діяльності;
- інноваціях, які підвищують роль договірної дисципліни через підвищення ефективності роботи з контрагентами (діловими партнерами) підприємства;
- розробці нових схем співробітництва з посередниками й торговими представниками;

- заходах із підвищення ефективності та зниження ризику взаємодії з фінансово-кредитними установами як кредиторами й інвесторами та інших.

Розглянемо детальніше зміст і призначення кожного з етапів концептуальної моделі.

Важливим етапом процесу управління ризиками, за реалізацію якого відповідає блок ринкової інформації, є визначення джерел виникнення й характеристик цих ризиків. Основними функціями цього блоку є збір, обробка й аналіз інформації про зовнішнє середовище, про внутрішні показники фінансової, виробничої, комерційної діяльності фірми в минулому й поточному періодах, прогноз щодо майбутнього поведіння виходячи з конкретних цілей досліджуваного підприємства.

Наступним етапом у процесі управління ризиком партнерських відносин має стати його ідентифікація. Ідентифікація ризику — це його усвідомлення, установлення причин виникнення й виокремлення ризикових сфер. Ідентифікація ризиків передбачає порівняльний аналіз реального й допустимого рівнів ризиків. Важливо виміряти, проаналізувати й оцінити величину ризику, тобто провести його квантифікацію (кількісна оцінка ризику). Ступінь ризику управлінських рішень найчастіше оцінюють очікуваними втратами, що є наслідками даного рішення, тому системи оцінки ризику, які формалізують процес вимірювання й розрахунків, мають визначати три основні компоненти ризику: величину (суму можливих втрат); ймовірність настання негативної події; тривалість періоду впливу ризику. Потрібно усвідомлювати, що життєздатність кожного суб'єкта господарської діяльності значною мірою визначається досконалістю сформованих систем управління ризиками. Отже, у такому разі найбільш вдалим і раціональним методом мінімізації ризиків власної фінансово-господарської діяльності буде спроба самостійно проектувати (конструювати) фінансові інструменти із заданими властивостями. Реалізацію цього процесу забезпечує рішення задач проектування, розробки й реалізації інноваційних фінансових інструментів і процесів у конкретних умовах місця й часу, а також визначає творчий пошук нових підходів до розв'язання проблем в області управління ризиками, зокрема ризиками партнерських відносин.

Наступний етап – прийняття рішення, а саме: 1) уникнення ризику означає просте ухилення від певного заходу, обтяженого надмірним (катастрофічним) ризиком; 2) попередження ризику; 3) прийняття (збереження) ризику ;3) зниження ступеня ризику (оптимізація) — за умови високого рівня ризику приймають рішення щодо його оптимізації з використанням формалізованих, слабоформалізованих або неформалізованих методів.

Це передбачає необхідність формування сукупності різних методів управління ризиками. З погляду раціональності застосування окремих методів управління ризиками до схожих між собою їхніх видів (типових ризиків) доцільно у процесі аналізу виокремити специфічні групи методів управління ризиками. Так, до певних видів ризиків застосовуються цілком конкретні методи управління ними — диверсифікація, страхування, хеджування тощо.

В основі моделювання інноваційного інструменту з управління ризиками

лежить конструктивний вибір (підбір) певного (прийнятного) фінансового деривативу (похідного фінансового інструменту), який буде покладено в основу ефективної стратегії хеджування. Його можна визначити як сукупність дій та засобів, спрямованих на усунення ризиків або їх утримання на прийнятному рівні та отримання прибутку. Хеджування являє собою систему економічних відносин учасників фінансового ринку, які пов'язані зі зниженням кредитних та цінових ризиків і досягаються за рахунок одночасності та протилежного спрямування торгових угод на строковому ринку і ринку реального товару. Інструментом хеджування є інструменти строкового ринку (деривативи) - форвардні контракти, опціони та ф'ючерсні контракти. Деривативи - це стандартний документ, що засвідчує право придбати або продати базовий актив на визначених ним умовах у майбутньому.

Отже, ризик — це об'єктивна даність будь-якої підприємницької діяльності, який дедалі все більше перетворюється на товар через розвиток і вдосконалення методів управління ним. Хеджування привертає увагу багатьох учасників ринку насамперед завдяки досить широким можливостям щодо мінімізації цінових ризиків, незначними порівняно з номінальними сумами угод витратами на проведення операцій, широким вибором фінансових інструментів і тому є доцільним його широке використання при управлінні ризиками організацій.

Література

1. Райс Т., Койли Б. Финансовые инвестиции и риск.-К.: ТИБ ВНУ, 1995.- 592 с
2. Валдайцев С.В. Антикризисное управление на основе инноваций: Учеб. -М.: ТК Вєбли; Проспект, 2005. — 312 с.
3. Ковни Ш., Такки К. Стратегии хеджирования.-М.: ИНФРА-М, 1996. -208 с.

Коробський Р.В., Сидоров А.А.

ПРО ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Об'єднання Європи супроводжується формуванням спільного освітнього й наукового простору в межах так званого Болонського процесу, який отримав своє найменування від назви університету в італійському місті Болонья, де було започатковано такі ініціативи. Його головною метою є консолідація зусиль наукової та освітянської громадськості для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки й вищої освіти у світовому вимірі, підвищення ролі цієї системи в суспільних перетвореннях [1;2;3]. Динаміка соціально-економічних процесів у постіндустріальному (електронному, інформаційному) світі радикально актуалізувала проблему наукових досліджень нації як однієї з гарантій стабільних її позицій у світовому співтоваристві, успішного реагування на різноманітні цивілізаційні виклики. Характерною ознакою сучасної науки є її інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому на